

### גלגולו של חג החנוכה –

### על שינוי והתאמה למציאות המשתנה

\*תוכני הפעילות מיועדים לצורכי הדרכה והוראה בלבד, ואין לעשות בהם כל שימוש אחר מעבר לשימוש זה

חג החנוכה, שאותו אנו חוגגים כל שנה בכ"ה בכסלו, קיבל לאורך הדורות – מתקופת המכבים ועד ימינו אנו – דגשים ומשמעויות משתנים על רקע התקופה ההיסטורית. בפעילות הבאה נעמוד על גלגוליו של החג, תכניו והמשמעויות השונות שהוא קיבל לאורך השנים, הסיבות לשינוי והקשר לגמישות, שינוי והתאמה למציאות המשתנה.

שורשי חג החנוכה הם חגיגות ניצחון המכבים את היוונים. על פי ספר מקבים ב', בתום מרד המכבים (שנת 163 לפנה"ס), עם שחרור ירושלים, לאחר פעולת טיהור בית המקדש שחולל על ידי היוונים, נחוג החג.

חנוכה, שראשיתו באירועים צבאיים, מדיניים ודתיים, הפך בתקופת חז"ל לחג שעיקרו טיהור בית המקדש והחזרת הפולחן, הודות לנס פך השמן האלוהי.

בתקופה הציונית חזר לייצג החג סיפור גבורה אנושי של עם הנלחם על ריבונותו וחופש דתו. זיכרון זה מיוצג באמצעות הדלקת הפידים ודמותו של יהודה המכבי.

כיום שתי התפישות השונות של החג, זו המבליטה את המאבק האנושי לריבונות ואת גבורת האדם וזו המבליטה את הנס, מתערבבות בשירי החג השונים ובמסריו.

משערים שהשפעה נוספת על מהות החג מצויה בתרבויות ובזמנים שקדמו לתרבות העברית. בימי החורף הקצרים והחושך המרובה התקיימו פולחני אור רבים. השפעות קדומות אלה ניכרות עד ימינו בדמות חגי האור הנחגגים ברחבי העולם, כדוגמת חג המולד הנוצרי.

קראו עוד על גלגולו של החג באתר של מכון שיטים: <https://www.chagim.org.il/hanuka>

### מהלך הפעילות:

- ❖ לפני הפעילות תלו ארבעה שלטים בארבעה אזורים נפרדים. מתחת לכל שלט השאירו דפי פעילות וכלי כתיבה:

## החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

- ✓ אור
- ✓ גבורת המכבים
- ✓ נס פח השמן
- ✓ שלטון יהודי עצמאי בארץ ישראל.
- ❖ בקשו מכל אחד המשתתפים לעמוד ליד השלט המשקף בצורה הטובה ביותר מהו חג החנוכה עבורו.
- ❖ בהתאם, חלקו את המשתתפים לארבע קבוצות.  
(אם נדרש לאזן בין גודל הקבוצות שאלו את המשתתפים מדוע בחרו בתחנה זו או אחרת ואפשרו להם לעבור אחרי שתאגרו את בחירתם).
- ❖ כל קבוצה תעבור בין ארבע התחנות, המתארות דגש אחר שניתן לחג החנוכה לאורך השנים – חג האור, המרד וגבורת המכבים, נס פך השמן, הקמת שלטון יהודי עצמאי (ריבונות) בארץ ישראל.
- ❖ כנסו את כולם לשיח קבוצתי בנושא.
- ❖ ערכו דיון על המסר שלוקחים להמשך.
- מהלך הפעילות המקוונת (באמצעי למידה מרחוק):**
- ❖ בתחילת הפעילות בקשו מהמשתתפים לבחור את הסמל המשקף בצורה הטובה ביותר מה זה חנוכה עבורם:
  - ✓ אור
  - ✓ גבורת המכבים
  - ✓ נס פך השמן
  - ✓ שלטון יהודי עצמאי בארץ ישראל.
- ❖ חלקו את הקבוצות באחת מהדרכים הבאות:
  - ✓ קיימו הצבעה ב-Zoom Polls.
  - ✓ בקשו מכל משתתף לשנות את שמו בזום כך שבחירתו תופיע ליד שמו (למשל – "שרון גבורת המכבים").
  - ✓ אפשר לפתוח מראש ארבעה חדרי דיון, לתת לכל אחד שם, ולבקש מהמשתתפים לבחור את החדר המשקף בצורה הטובה ביותר את העדפתם. (קיים סיכון שכמות המשתתפים בקבוצות השונות לא תהיה מאוזנת בשיטה הזאת).

## החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

✓ חלקו את המשתתפים חלוקה רנדומלית לחדרי דיון או חלוקה שתגדירו אתם

מראש.

- ❖ חלקו את המשתתפים לארבעה חדרי דיון והגדירו מראש את הזמן לדיון. בין ה"תחנות" יחזרו הקבוצות למליאה ויחזרו שוב לחדרים, הפעם בנושא הבא. אפשר לשאול במפגש בין כל התחנות, "האם למדתם משהו חדש בדיון?" אפשר לבקש לכתוב בצ'אט מה הם למדו או להוסיף רגש אם כן.
- ❖ לקראת כל סבב שלחו לקבוצה קישור לחומרים הרלוונטיים לנושא הבא.
- ❖ כל קבוצה תעבור בין ארבע התחנות, המתארות דגש אחר שניתן לחג החנוכה לאורך השנים – חג האור, המרד וגבורת המכבים, נס פך השמן והקמת שלטון יהודי עצמאי (ריבונות) בארץ ישראל.
- ❖ כנסו את כולם לשיח קבוצתי בנושא.
- ❖ ערכו דיון על המסר שלוקחים להמשך.

## החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

### 1. קבוצת חג האור:

\*תוכני הפעילות מיועדים לצורכי הדרכה והוראה בלבד, ואין לעשות בהם כל שימוש אחר מעבר לשימוש זה

חנוכה חל בתקופת החורף, שבה הימים קצרים והלילות ארוכים (21 בדצמבר, הוא היום הקצר בשנה, שאחריו האור הולך ומתגבר). עמים רבים במזרח הקדמון חגגו בימים אלו וקיימו פולחני אש במטרה להבטיח את חידוש האור.

חגי אור רבים נחגגו בתקופה זו בשנה ברחבי העולם בקרב עמים קדומים, והם נחגגים גם היום. האגדה התלמודית מספרת על האדם הראשון שפחד מהחשיכה הגוברת בתקופה זו והיה בטוח שזה בגלל חטאו. כשראה שהיום מתארך בחזרה, הבין שמדובר בטבעו של עולם, ולפי המסופר בתלמוד – קבע חג בן שמונה ימים:

לפי שְׂרָאָה אָדָם הָרָאשׁוֹן יוֹם שְׁמִתְמַעֵט וְהוֹלֵךְ, אָמַר: "אֲזִי לִי, שְׁמָא בְּשָׁבִיל שְׁסָרְחִיתִי עוֹלָם חָשׁוּךְ בְּעָדִי וְחוֹזֵר לְתֵהוּ וְבָהוּ וְזוֹ הִיא מִיתָה שְׁנִקְנֶסָה עָלַי מִן הַשָּׁמַיִם." עָמַד וַיֵּשֶׁב ח' יָמִים בְּתַעֲנִית וּבְתַפְלָה. כִּיּוֹן שְׂרָאָה תְּקִיפֶת טִבֶּת וְרָאָה יוֹם שְׁמֵאֲרִיד וְהוֹלֵךְ, אָמַר: "מִנְהֵגוֹ שֶׁל עוֹלָם הוּא." הִלֵּךְ וַעֲשָׂה שְׁמוֹנֶה יָמִים טוֹבִים. לְשָׁנָה הָאַחֶרֶת עָשָׂאן לְאֵלוֹ וּלְאֵלוֹ יָמִים טוֹבִים. הוּא קָבַעַם לְשֵׁם שְׁמִים וְהֵם קָבְעוּם לְשֵׁם עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים.

תלמוד בבלי, מסכת עבודה זרה, דף ח' עמוד א'  
(התלמוד הבבלי נכתב בבבל בערך ב-500 לספירה. הקטע שכאן מתאר תקופה קדומה)

### ? שאלות לדין

? האם יש קשר בין חג שמונת הימים של האדם הקדמון בימי החשיכה לשמונת ימי חנוכה?

? האם למעשה חז"ל הכירו באגדה זו במקורו הקמאי-אוניברסלי של חג האורים, שקדם אלפי שנים לסיפור החנוכה?

המרכיב של אור בחג החנוכה נותר עד היום, וכן מִנְיַן שמונה ימים וחגיגת החג בתקופת כסלו.

בעת המודרנית, חנוכה מהווה בשביל יהודים רבים בארצות הנצרות מעין תחליף ל"כריסמס" הנוצרי. מתנות חנוכה ומנהגי חנוכה משפחתיים רבים נוצרו מתוך צורך של יהודים בגולה "להתמודד" עם חגם המרכזי של הנוצרים.

## החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

### 2. קבוצת גבורת המכבים:

\*תוכני הפעילות מיועדים לצורכי הדרכה והוראה בלבד, ואין לעשות בהם כל שימוש אחר מעבר לשימוש זה

**בשנים 164-168 לפנה"ס** התרחש מרד המכבים נגד היוונים בהנהגתו של אנטיוכוס הרביעי – אנטיוכוס אפיפאנס. מרד זה הסתיים בניצחונם של המכבים, ובחנוכה מחדש של בית המקדש. לאחר הצלחת המרד והשגת העצמאות המדינית שלטו ביהודה מנהיגים ממשפחת חשמונאי במשך כ-130 שנה. בית המקדש השני עמד על תילו עד שנת 70 לספירה (עד המרד הגדול ברומאים).

#### חנוכה – חג ניצחון המעטים על הרבים?

זאת החנוכה שאנו עושים זכר לחנוכת בית חשמונאי על שעשו מלחמה ונצחו לבני יוון אנו עכשיו מדליקין.

פסיקתא רבתי ו'א'

פסיקתא רבתי – חיבור הלכתי שנכתב אחרי תקופת האמוראים, קרי אחרי המאה ה-6 לספירה

ספר החשמונאים (ספר המקבים) הוא המקור הקדום ביותר המזכיר את חג החנוכה ומספר את עלילות אותו מרד אמיץ. ספרים אלו נדחו על ידי היהדות ולא נכנסו לתנ"ך. הם נחשבו "ספרים חיצוניים" והיו תקופות שאסרו לקרוא בהם.

וביום חמשה ועשרים לחדש התשיעי הוא חדש כסלו בשנת מאה ארבעים ושמונה בבקר השכם הקריבו קרבן על פי התורה על מזבח העולה החדש אשר עשו בעת וביום אשר טמאוהו הגוים, ביום ההוא נחנך בשירים ובנבלים ובכנורות ובמצלתים. וכל העם נפלו על פניהם, השתחוו ויבכו לשמים אשר הנחה אותם. שמונה ימים חגגו את חג המצות והקריבו עולות בשמחה, זבחו זבח שלמים ותודה, קשטו את ההיכל בעטרות זהב ובקמנים קטנים, חנכו את השערים ואת הלשכות וציבו להם דלתות. ותגדל השמחה עד מאד בעם, וחרפת הגוים סרה. יהודה ואחיו וכל קהל ישראל קבעו לחג את ימי חג המצות במועד בכל שנה ושנה שמונה ימים מיום חמשה ועשרים לחדש כסלו בשמחה וששון.

ספר חשמונאים א', פרק ד', נ"א-נ"ז

(ספר חשמונאים א' נכתב בעברית בין השנים 103-76 לפנה"ס)

### ? שאלות לדין

- ? איך חגגו את טיהור בית המקדש לפי ספר החשמונאים?
- ? על פי מה נקבע מועד חג החנוכה?
- ? האם מוזכרת התערבותו הפעילה של האלוהים בסיפור המעשה?
- ? האם יש התייחסות לנס פך השמן במקור למעלה?

מדור חינוך – לאנשי חינוך והדרכה: <http://www.kkl.org.il/youth-and-education>

חלון ירוק – אתר קק"ל לצעירים: <http://www.greenwin.kkl.org.il>

## החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

? מהו המוטיב המרכזי של החג על פי המקור – ניצחון צבאי או נס אלוהי?

על פי ספר מקבים ב', בתום מרד המכבים (שנת 163 לפנה"ס), עם שחרור ירושלים, הורה יהודה המכבי לציין את חג הסוכות (אף על פי שכבר חלפו כחודשיים ממועד החג), אשר נמנע מתושבי ירושלים לקיימו בשל הלחימה ביוונים.

וביום אשר חלל בו בית המקדש בידי הנכרים, ביום שהוא הנה טהור המקדש, ביום עשרים וחמש לחודש שהוא, הוא פסלו, חגו בשמחה שמונה ימים כחג הסוכות, בזכרם כי לפני זמן-מה בלו את ימי חג הסוכות בהרים ובמערות קדרות החיות. לכן במקלות מקשטים ובענפים המצויים בעונה ההיא ובתמרים הודו לה' אשר הצליח את דרכם לטהר את מקומו. וקבעו בפקודה ובגזרה על דעת כלם לכל עם היהודים לחג את הימים האלה בכל שנה. וכן היה ענין קץ אנטיוכוס המכנה אפיפנס.

ספר חשמונאים ב', פרק י', ה'ט'  
(ספר חשמונאים ב' נכתב ביוונית בין השנים 125-65 לפנה"ס)

### ? שאלות לדיון

- ? מה הדמיון בין חג סוכות לחג החנוכה – שנחגג מיד לאחר הניצחון על היוונים?
- ? האם המקור מסביר מדוע נחגג חג החנוכה במשך שמונה ימים?
- ? מה דומה ומה שונה באופן חגיגת החג – כפי שמתואר בשני המקורות למעלה – לחגיגת חנוכה בימינו אנו?

## החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

### 3. קבוצת נס פך השמן

\*תוכני הפעילות מיועדים לצורכי הדרכה והוראה בלבד, ואין לעשות בהם כל שימוש אחר מעבר לשימוש זה

חז"ל, אשר כתבו את התלמוד הבבלי, חיו בגלות בתקופת משבר אמונה קשה בקרב העם היהודי, לאחר שנכשלו ניסיונות המרידות בכובשים הזרים וחורבן בית המקדש השני. חז"ל העבירו את הדגש בחג מניצחון המכבים והמרד לנס פך השמן ולחנוכת בית המקדש. ספר המקבים, שנכתב בסמוך למרד החשמונאים, וגם ספר מלחמות היהודים, שכתב ההיסטוריון יוסף בן מתתיהו מאוחר יותר בתקופת הרומאים והמרד הגדול, מתארים את הקנאות החשמונאית, מפרטים את מרד החשמונאים אך לא מזכירים את נס פך השמן. התלמוד הבבלי (מאה חמישית לספירה) מעלה את השאלה "מהי חנוכה?" ומסביר את נס פך השמן ללא הזכרת המרד.

#### מאי חנוכה?

דתנו רבנן: בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה תמנא אינון, דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון. [תרגום: ששנו רבותינו: בכ"ה בכסלו ימי חנוכה שמונה הם, ואין להספיד בהם ולא להתענות בהם]. ששנוכנסו יונים להיכל, טמאו כל השמנים שבהיכל, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחו, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מנח בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו אלא להדליק יום אחד. נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים. לשנה אחרת קבעים ונעשאים ימים טובים בהלל והודאה.

תלמוד בבלי, מסכת שבת, דף כ"א עמוד ב'  
(התלמוד הבבלי נכתב בבבל, בערך ב-500 לספירה)

יש הטוענים שניסיון חז"ל להסיט את תשומת הלב ממרד המכבים על ידי הסטת הדגש לסיפור מציאת פך השמן נובע מחשבון הדמים שהיה להם עם בית חשמונאי. בסוף תקופת שלטונו של בית חשמונאי נפלה הממלכה היהודית ממעמד רם של מדינה עצמאית וגדולה (באקורד צורם של חברה מפוצלת ובסכסוכים שלטוניים) למעמד משפיל של מדינת חסות של הרומאים. יש הטוענים שרצו לטשטש את מרד המכבים, שהיה השראה לשתי מרידות שנגמרו באסון: "המרד הגדול" בשנת 70 לספירה, שהביא לחורבן ירושלים ובית המקדש השני על ידי הרומאים; ואחריו מרד בר-כוכבא שהתרחש בין השנים 133-135 לספירה, והביא למותם של אלפים מיהודה, ובהם תלמידי חכמים רבים.

## החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

### ? שאלות לדין

- ? לפי התלמוד – מדוע חוגגים את חג החנוכה?
- ? מה המוטיב המרכזי בחג החנוכה על פי קטע זה?
- ? מהי, לדעתכם, הסיבה לפער בין התיעוד בספר המקבים להסבר המופיע למעלה?
- ? מדוע, לדעתכם, בתקופת חז"ל הפך חנוכה מזיכרון הניצחון הצבאי במרד לחג שעיקרו טיהור בית המקדש והחזרת הפולחן הודות לנס האלוהי?
- ? האם ייתכן שחכמי המשנה חששו מהסכנות שקנאות צופנת בחובה, ולכן עשו מאמצים רבים להגביל אותה ולעקר את הלהט שבה?

**בתפילות** לחנוכה "הנרות הללו" ו"על הנסים" שוב מוזכר ניצחון המכבים. תפילות אלו הן מאוחרות יותר. מדוע שוב הוזכר המרד? נראה שאי אפשר היה להשתיק לגמרי את אותו סיפור, שכה הלהיב את הדמיון. הפתרון שנמצא היה להזכיר אומנם את המרד, אבל להדגיש שה' הוא שנלחם וה' הוא שניצח. כך הפכו את המרד למין ניצחון מהאגדות, נס, ולא משהו שבאמת אפשרי לעשותו.

על הנסים ועל הפרקן ועל הגבורות ועל התשועות ועל המלחמות שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה: בימי מתתיהו בן יוחנן כהן גדול חשמונאי ובניו. כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשפיתם תורתך ולהעבירם מחקי רצונך: ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם בעת צרתם. רבת את ריבם. דנת את דינם. נקמת את נקמתם. מסרת גבורים ביד חלשים. ורבים ביד מעטים. וטמאים ביד טהורים. ורשעים ביד צדיקים. וזדים ביד עוסקי תורתך. ולך עשית שם גדול וקדוש בעולמך. ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופרקן כהיום הזה: ואחר כן באו בניך לדביר ביתך. ופנו את היכלך. וטהרו את מקדשך. והדליקו נרות בחצרות קדשך. וקבעו שמונת ימי חגכה אלו. להודות ולהלל לשמך הגדול:

תפילת "על הנסים" נאמרת בחנוכה בכל יום, בתפילת שמונה עשרה ובברכת המזון (התפילה חוברה כנראה בסוף ימי בית שני)

### ? שאלות לדין

- ? מה המוטיב המרכזי בחג החנוכה על פי תפילת "על הנסים"?
- ? איזה נס מוזכר בתפילת "על הנסים"? נס ניצחון ה"מעטים" את ה"רבים", ה"צדיקים" את ה"רשעים", ה"חלשים" את ה"חזקים" או נס פך השמן שאפשר את חידוש הפולחן בבית המקדש?
- ? מדוע, לדעתכם, שוב הוזכר המרד? וכעת, עם איזה מסר סמוי בהתייחס לתנאי הנדרש כדי שמרד כזה יצלח שוב?



## החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

### 4. קבוצת שלטון יהודי עצמאי בארץ ישראל

\*תוכני הפעילות מיועדים לצורכי הדרכה והוראה בלבד, ואין לעשות בהם כל שימוש אחר מעבר לשימוש זה

**בתקופת ראשית הציונות**, בתחילת המאה ה-20, שוב חזר מרד המכבים אל מרכז החג. החג הפך להיות "חג הגבורה", חג של תקומה יהודית ועצמאות, כהשראה לחלוצים לפני קום המדינה. המכבי כדוגמה ומופת ל"יהודי החדש", הלוקח את גורלו בידו, הפך למודל שראוי לחנך עליו את העם, והסיפור החשמונאי חזר לקדמת הבמה.

"לכן אני מאמין כי דור של יהודים נפלאים זה יצמח מן האדמה. שוב יקומו המכבים".

בנימין זאב הרצל בספרו "מדינת היהודים". בספר אשר יצא לאור באירופה בשנת 1896, כשנה וחצי לפני כינוס הקונגרס הציוני הראשון, משרטט הרצל את חזונו למדינת יהודים יצרנית

"**הנס של הלב האמיץ**" הוא שמו המקורי של השיר "אנו נושאים לפידים", שכתב אהרון זאב בתקופת ראשית הציונות. שני הבתים הראשונים של השיר לא הולחנו ולכן הם פחות מוכרים.

#### הנס של הלב האמיץ

הנרות הללו אנו מדליקים  
על הנסים והנפלאות,  
שבמים ההם ובזמן הזה.  
נסים ונפלאות  
שנעשו בידי אנוש -  
הנס של הלב האמיץ,  
הפלא של רוח האדם,  
זו אשר גברה על צבאות ממלכות גדולות,  
האדירה דלים, חזקה מועטים  
ותתן להם נצחון.

אנו נושאים לפידים  
בפילות אפלים  
זרחים השבילים מתחת רגלינו,  
ומי אשר לב לו,  
הצמא לאור -  
ישא את עיניו ולבו אלינו,  
לאור,  
ויבוא!

## החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

גס לא קרה לנו -  
פך שמן לא מצאנו,  
לעמק הלכנו,  
הקרה עלינו,  
מעונות אורות  
הגנוזים גלינו.  
גס לא קרה לנו -  
פך שמן לא מצאנו,  
בסלע חצבנו עד דם -  
ויהי אור!

אהרון זאב  
(השיר נכתב בישראל בתחילת המאה העשרים – ראשית הציונות)

האזינו לשיר "אנו נושאים לפידים" בביצוע לא שגרתי של להקת מורפלקסיס בקישור:  
<https://youtu.be/t-Z89chv234>

### ? שאלות לדין:

- ? אילו גיבורי עבר מאמץ האתוס הציוני כמודל להזדהות?
- ? מהם הסמלים שבהם הוא משתמש או מחדש?
- ? מה הקשר בין השיר לחנוכה?
- ? מהו המוטיב המרכזי בחג החנוכה על פי השיר? האם הוא תואם את המוטיב המדובר או סותר אותו?
- ? כנגד מה מתריס השיר?
- ? מדוע, לדעתכם, דווקא מרד המכבים וגבורת האדם קיבלו דגש עם ראשית הציונות?
- ? האם השיר מסמל איזו תרבות ישראלית חדשה החלוצים רצו ליצור בישראל?

## החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

### דיון במליאה:

ראינו כי חג החנוכה קיבל תפניות לאורך השנים בדגשים ובמסרים שהציג.

כיום נראה שאין בחברה הישראלית מסר ברור שאותו מייצג חג החנוכה. שתי התפישות השונות של החג, זו המבליטה את המאבק האנושי לריבונות ואת גבורת האדם וזו המבליטה את הנס, מתחרות ביניהן ומתערבבות בשירי החג השונים ובמסריו.

שני המוטיבים השונים בחג החנוכה – גישת ספר החשמונאים המדגישה את הניצחון הצבאי וגישת חכמי התלמוד המדגישה את הנס – באים לידי ביטוי בשירי החג השונים:

#### הנרות הללו

הנרות הללו אנו מדליקין  
על הנסים ועל הנפלאות  
ועל התשועות ועל המלחמות  
שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה  
על ידי כהניך הקדושים  
וכך (מצות) שמונת ימי חנכה  
הנרות הללו קדש הם  
ואין לנו רשות להשתמש בהם  
אלא לראותם בלבד  
כדי להודות ולהלל לשמך הגדול  
על נסידך ועל ישועתך  
ועל נפלאותיך

מסכת סופרים

התפילה תוקנה כנראה בתקופת הגאונים (המאה השמינית)

#### על הנסים ועל הנפלאות

ימי חנכה חנכת מקדשנו,  
בגיל ובשמחה ממלאים את לבנו,  
לילה ויום סביבוננו יסב,  
ספגניות נאכל בם לרב.  
האירו, הדליקו נרות חנכה רבים!  
על הנסים ועל הנפלאות אשר חוללו המכבים.  
נצחון המכבים נספר, נזמרה,  
על הימים אז ידם פי גברה,  
ירושלים שבה לתחייה,

## החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

עם ישראלי עשה תושעה.

האירו, הדליקו נרות חנכה רבים!  
על הנסים ועל הנפלאות אשר חוללו המפכים.

אברהם אברון תרגם את השיר הידוע של מרדכי (מארק) ריוסמן בשנת 1918 בצפת

### ? שאלות לדיון:

- ? האם לדעתכם יש צורך ליצור את החגים מחדש?
- ? אילו ערכים ותכנים של החג רלוונטיים לחיינו כיום?
- ? איך הייתם בוחרים לחגוג את החג? מה תאמצו מהעבר? מה תחדשו?